

того, щоб побудована в державі система її забезпечення довела свою ефективність, але необхідне її корегування та законодавче урегулювання.

У попередній редакції зазначених законодавчих актів мова велась лише про основні чинники, які породжують різні негативні прояви. Разом з тим, відсутність чіткого і комплексного бачення загроз на довгострокову перспективу приводять до серйозних ускладнень в сфері забезпечення національної безпеки та оборони. За методологічну основу слід взяти чіткий поділ понять «джерело загрози» і «загроза» та сформулювати їх визначення законодавчим актом. Джерела загроз є об'єктивно існуючими причинами, а загрози виступають їх наслідком, який передбачає наявність як явних суб'єктів так і об'єктів впливу, формами загроз на стадії їх зародження і насичення є ризики і виклики національної безпеки. Саме тому, будування чіткої логічної послідовності – ризик, виклик, загроза національної безпеки означатиме різний ступінь небезпеки, відповідно вони вимагають різних підходів організації протидії.

Таким чином, воєнну безпеку держава повинна забезпечуватись на підставі законодавства, виходячи з принципу стратегічного стримування потенційної агресії, реформованим формуванням віддаючи пріоритет невійськовим засобам та оборонної достатності.

Салей М.І.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
здобувач кафедри конституційного права*

ХАРАКТЕРНІ ОЗНАКИ КОНСТИТУЦІЙНИХ ЦІННОСТЕЙ

В сучасній конституційно-правовій науці поняття конституційних цінностей не є усталеним і знаходиться у стадії розробки. Розкриття ознак конституційних цінностей дозволять визначити зміст конституційних цінностей та сформулювати їх дефініцію.

Аналіз конституційно-правової літератури надає можливості зробити висновок, що, як правило, до основних характерних ознак конституційних цінностей відносять їх верховенство, історичність, ієрархічність, стабільність, сконцентрованість, оновленість змісту (Див. напр.: Снежко О. Правовая природа конституционных ценностей современной России // Сравнительное конституционное обозрение. – 2005. – С. 14.).

Першою ознакою конституційних цінностей є верховенство, що впливає з верховенства Конституції на всій території держави. Основний Закон повинен бути легітимним, інакше він не може претендувати на те, щоб вважатися конституційною цінністю. Конституція повинна бути забезпечена виконанням конституційних зобов'язань на практиці і державою, і громадянами. Так, у контексті теоретичних досліджень радянської юридичної школи завжди заявляла про пряму дію Конституції, але на практиці судові та адміністративні органи, а також посадові особи навіть

не посилалися на Основний Закон. «Не діяв механізм перевірки конституційності законів та інших актів. Питання про відповідність будь-якого правового акту взагалі не ставилося в СРСР з початку 30-років ХХ сторіччя» (Автономов А. С. Ценность конституции // Государство и право. – 2009, С. 6).

Наступна ознака конституційних цінностей – їх історичність, що обумовлено «перебігом самої історії та відображенням у конституціях різних за своєю значущістю і масштабом конституційних цінностей. Частина їх переосмислювалася і отримувала новий зміст. Конституційні цінності породжуються історичним досвідом. Їх суспільне визнання, відображення в чинному законодавстві та їх захист слугують підтримкою статусу їх конституційності.

«Ієрархічність» є найбільш дискусійною ознакою в галузі конституційної аксіології. Втім саме аксіологія свідчить – «кожен світ цінностей відрізняється такою істотною властивістю, як ієрархічність, тобто нерівною самоцінністю окремих цінностей, і тому певним порядком розташування по вертикалі «зверху вниз» – від «вищих» до «нижчих» (Матвеев П. Е. Моральные ценности. Владим. гос. Ун-т. Монография. Владимир, 2004. С.111). Звідси, здійснюються спроби в рамках ціннісного підходу побудувати ієрархію правових цінностей. Наприклад, деякі автори ставлять на вершину піраміди так звані «абсолютні цінності» – свобода, справедливість, рівність, демократію, порядок. Далі «основні цінності» під якими передбачається розуміти людину, та ті цінності, які пов'язані з підтриманням її життєдіяльності – життя, здоров'я, гідність, честь. Потім виокремлюють «спеціальні цінності» – безпеку, приватну власність, свободу віросповідання тощо. Специфікою цінностей, що відрізняють їх від норм, є саме те, що вони мають ієрархічну структуру. Так, наприклад, Л. І. Іванько зазначає, що «норма не має градацій: їй або слідує, або ні. Цінності ж розрізняються за «інтенсивністю», характеризуються більшою чи меншою мірою настійності» (Іванько Л. И. Ценностно-нормативные механизмы регуляции // Культурная деятельность: опыт социологического исследования, 1981. С.150). Цінності у свідомості людини і в масовому зізнанні будуються за ієрархічним принципом: одні з них є менш значимими, ніж інші, і ними можливо пожертвувати заради більш значимих цінностей.

Концентрованість цінностей характеризується стислістю, лаконічністю вираження у нормах конституції, що обумовлено, перш за все, правилами оформлення основних законів.

Стабільність конституційних цінностей полягає у тому, що вони мають загальнолюдський характер і пов'язані з необхідністю захисту людської цивілізації, певного рівня культури, свідомості, продовження прогресивного розвитку суспільства. Сьогодні норми конституції ціняться тим більше, чим довше вони залишаються формально незмінними.

У свою чергу, незважаючи на «стабільність» конституційних цінностей, їх зміст може оновлюватися чинним законодавством, і внесенням змін в основний закон.

Виражені у конституційно-правовій літературі зазначені ознаки можуть характеризувати зміст конституційних цінностей тільки за умови доповнення їх – «легітимністю» і «справедливістю». Легітимність є визнання громадянами та підтвердження формально-відображених у конституції принципів, в якості загальноприйнятих соціальних установок, які знаходяться під захистом закону. Справедливість розглядається як заключна особливість, яка забезпечує співіснування всіх конституційних цінностей у несуперечливому співвідношенні між собою.

Отже, конституційним цінностям, властиві наступні ознаки: верховенство, історичність, ієрархічність, легітимність, сконцентрованість, стабільність, оновленість змісту, справедливість. Тільки у сумі цих критеріїв загальноприйняті соціальні принципи (цілі і установки) набувають статусу конституційних цінностей.

Мельниченко Н. О.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри конституційного права*

ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВА НА ОСВІТУ ДОРΟΣЛИХ В УКРАЇНІ ТА ДОСВІД КРАЇН ЄС

Поняття «безперервна освіта», «освіта впродовж життя», «освіта дорослих» (в англійській мові «lifelong education», «recurrent education», «continuing education», «adult education») не є новими, вони широко вживаються вже протягом 40 років. Ці поняття не є тотожними. Особливу увагу ним було надано у законодавстві про освіту у країнах ЄС. «Вчитися ніколи не пізно» – девіз ЄС в галузі освіти дорослих. Закони про освіту дорослих, стратегії розвитку освіти дорослих, різноманітні програми освіти дорослих розроблені майже усіма країнами ЄС та кандидатами у члени до ЄС. (Европейское образование взрослых за пределами ЕС [Електрон. ресурс] Режим доступу: http://adukatar.net/wpcontent/uploads/2012/01/Adukatar_20_Pages_40.pdf)

В Україні не має відповідного законодавства по урегулюванню освіти дорослих та безперервної освіти. Конституція України закріплює лише право на освіту у ст.53. Окрім Конституції освіта дорослих в Україні регламентується національним законом, який регулює систему освіти в цілому. Закон України «Про освіту» хоча і виділяє у ст. 6 серед основних принципів освіти безперервність і різноманітність, але відповідного урегулювання безперервна освіта також не отримує. (Про освіту: Закон України від 04 червня 1991 // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 34. – Ст.451)